

Uitleg en verkondiging bij:

- 1Sam 3, 1 – 10
 - Marcus 1, 14 – 20
-

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

Nu was in die dagen het Woord des Heren schaars; gezichten waren niet talrijk

Is het zo vreselijk erg als de stem van God een tijdje niet wordt gehoord?

Gods 'dabar', Gods daadwoord.

Als God spreekt gebeurt er wat.

Het spreken van God is het scheppen van de wereld.

Er staat dus eigenlijk: God gebeurt niet meer en dus: schepping gebeurt niet meer.

Het verhaal gaat dus over tijden dat er geen werkelijke ontwikkeling meer is, geen werkelijke vooruitgang, geen echte schepping, geen sprake van echte groei, van werkelijke verandering van beleid.

Het is meer van hetzelfde, wildgroei, minder schepping, minder menswording, minder God, minder koninkrijk van God.

Het is dus een ernstige zaak als het woord van God schaars is.

Gezichten, visioenen waren niet talrijk ten tijde van Samuël.

Het lijkt vandaag de dag wel: geen grote dromen, geen grote idealen meer, geen visioenen van een betere wereld. Je bent al blij als je pensioen een beetje op peil blijft. Geen gezichten, visioenen meer: eigenlijk staat er zoiets als: geen ongehinderd zicht, geen brede visie, geen doorzicht.

Mensen zagen vlak, eendimensionaal, geen samenhang, geen betekenis, het is zoals het is en altijd zal zijn, ieder voor zich, God zegene de greep..

Geen daadwoord van God en geen doorzicht van mensen.

Die twee zaken hangen nauw samen.

De werkingskracht van God staat niet los van de manier waarop wij tegen de dingen aankijken.

Of God iets nieuws kan beginnen, of de wereld verder doorgroeit naar grotere menselijkheid en samenhang, dat hangt ook af van ons vermogen om door te zien tot op de grond van de zaak.

Van óns vermogen het woord van God te horen.

Je kunt denken dat God zich van de wereld heeft afgewend; een wereld waaraan geen eer meer te behalen lijkt, een wereld, waar nog slechts de eer van mensen geldt en de eer van God niet meer gezongen wordt.

En dat wordt breed ervaren: zowel in het katholieke als in het reformatorische kamp.

De wereld is uit het zicht van God geraakt, heeft zichzelf buiten Zijn beeld geplaatst en het is aan de wereld om zich vervuld van zondebesef deemoedig om te keren.

Zelf in de kerk wordt het onversneden getuigenis niet meer gehoord, velen keren de kerk de rug toe en evenzovele anderen zoeken hun spirituele geluk in meditatie en gaan een andere weg.

En het lijkt erop dat de toekomst van de kerk en de toekomst van de wereld aan ons en aan ons alleen in handen is gegeven.

God is dood, en wij weten het ook al niet meer.

Nu was in die dagen het Woord des Heren schaars; gezichten waren niet talrijk
schrijft Samuël

Eli's ogen waren zwak geworden, hij kon niet meer zien.

Elders staat er: zijn ogen stonden star.

Misschien zou je kunnen zeggen: hij had geen doorzicht meer tot op God, want zijn manier van kijken had zich vastgezet.

Alles is maar voor één manier van uitleg vatbaar.

Zó is de wereld, zo zijn de mensen, zo ben ik nu eenmaal, basta.

De oude priester Eli, zijn naam betekent: mijn God - die oude priester die de mensen de wegen van God moest wijzen, had het zicht verloren.

Maar, zo staat er, *nog was de lamp van God niet uitgegaan.*

De tempellamp die brandde als het donker was, gaf nog licht, het was waarschijnlijk net voor het aanbreken van de dag.

De lamp van God was nog niet uitgegaan.

Het licht dat mensen ontsteken door hun dienst aan God, hoe bescheiden dan ook, was er nog steeds.

Een flakkerend licht in een donkere tempel, maar toch..

Misschien was het niet veel meer dan een oude gewoonte, zonder diepe betekenis, zonder dat Eli daardoor beter kon zien, maar toch.. het was er nog..

nog was de lamp van God niet uitgegaan

Daarvan kan je ook zeggen dat het licht van God *niet* gedoofd was.

Eli en zijn zoons, hun hele tempelbusiness, heel het sudderend bestaan van het heiligdom te Silo, het mocht dan weinig of niets meer voorstellen:

nog was de lamp van God niet uitgegaan

Dat voert ons voorbij al het menselijk tekort, al de verkeerd ingeslagen wegen, alle rituelen zonder echte bezieling en inhoud toch tot Hem, die het Licht is.

Anders gezegd: wij mensen kunnen er dan wel een zootje van maken, en allerlei beletsel plaatsen tussen ons en het Licht, daarmee bewerken wij misschien wel een verduistering, maar wij belemmeren hooguit het *zicht* op het Licht.

Dat immers blijft onaantastbaar schijnen, daaraan kunnen wij niets veranderen.

Eli doet zoals hij doet, zoals hij al jaren gewend is om te doen.
En als een oude dominee of pastoor kent hij alle relevante teksten uit zijn hoofd, hij weet precies wat hij waar en wanneer zeggen moet.
Daarmee blijft hij de drager van de sleutel tot het Licht.
Al ziet en doorziet hij het zelf dan niet, toch weet hij de juiste woorden te spreken, de woorden die gehoord worden en verstaan worden, en zijns ondanks worden het woorden die begrepen worden, door Samuël, al gaat het Eli's eigen begrip misschien te boven.

Dit alles doet me denken aan de situatie van de kerk.
Geldt het ook niet voor ons, dat we het woord laten horen, dat we de tafel blijven vieren, dat we de gezangen aanheffen, zonder dat de wereld om ons heen daar nog veel betekenis aan kan aflezen?
Misschien kunnen we dat zelf ook niet altijd meer, maar toch, we komen, we doen het, we houden het licht aan, met moeite maar toch..
Misschien ervaar je ook wel zoiets in je eigen geloof: je bent er nu eenmaal aan gewend om naar de kerk te gaan, om te bidden voor je gaat slapen, waarom weet je soms zelf niet meer behalve dat het niet goed voelt, niet compleet..
De rituelen van het geloof kunnen leeg worden, maar toch, zolang ze er zijn, al vatten we de betekenis niet meer zo goed, ze vormen wel de bedding voor een nieuw begin.
God ontsnapt aan de vormen waarmee wij vorm geven aan het geloof - en dus hangt het ook niet af van ons begrip ervan.
Het geeft niet of we het allemaal niet zo goed kunnen uitleggen aan onze kinderen - het Geheim van Gods werkelijkheid móet zich ook steeds weer aan ons onttrekken om te voorkomen dat we God opsluiten in onze eigen ideeën.
Als je niets voelt van God- blijf dan gewoon doorgaan met dat bidden en zingen en lezen en kerkgang.
Waarom zou Gods aanwezigheid afhangen van je gevoel of je gedachten?

Maar dan klinkt de stem van God.
Vanaf de ark van het verbond, waar Samuël sliep, roept Hij hem.
Op de plaats waar Samuël verblijft, dicht bij God, zou je kunnen zeggen, roept God.
Het is geen antwoorden op het roepen van Samuël, die vrome jongen, die al van jongs af aan aan de Heer gewijd was.
Het is niet Samuël, die vanwege het uitgebluste geloof van Eli en de zijnen gebeden opzendt om God te bewegen zich te laten zien.
Samuël kende de Heer nog niet, nog nooit was hem een woord des Heren geopenbaard...
Het woord dat hier gebruikt wordt, kennen, wordt ook voor seksualiteit gebruikt: met andere woorden:

Samuël kende God nog niet als geliefde.
Hij wist nog niet dat God hém als geliefde wilde kennen.
Kennen als van binnenuit, van hart tot hart, in wezensverbondenheid.
God op zo'n manier kennen dat je zijn stem overal herkent, zoals geliefden dat doen.
God kennen zodat je tussen alle geluiden van de wereld de stem van God kan verstaan.
Samuël ontbrak het gehoor dat niet alleen opmerkt dat 'alle blomme een tale spreekt' - maar ook wát zij zegt.

Van Eli kon het dus niet komen.
Nee, het is God zelf die riep.
Het is de verbondsgod zelf, die de relatie herstelt; daarmee nog eens onderstrepend dat het bij een verbond om twee partijen gaat.
Hier zoekt God *zelf* contact, niet met Eli, de vertegenwoordiger van de gevestigde priesterorde, maar met een hulpje, een leerjongen die wel hoort, maar nog niet weet wat hij hoort, die nog niet verstaat wat er gebeurt.

Tot tweemaal toe roept God Samuël.
De jongen denkt, dat de oude man hem nodig heeft en hij springt uit bed en hij is beschikbaar.
Maar Eli stuurt hem weer terug, “Nee, ik was het niet, die je riep...”
Pas bij de derde roep gaat Eli een licht op, gaat hem *het Licht* op: en zijn advies aan Samuël getuigt van een scherp inzicht in de godservaring van zijn jonge leerling: Je moet zeggen: *Spreek Heer, uw knecht hoort!*
Dezelfde Eli, te zeer geneigd tot godsdienst in het algemeen, te tolerant jegens zijn losbandige zonen, de ogen sluitend voor waar het zo vreselijk mis gaat, dezelfde Eli heeft wel degelijk een open oog voor wat hier gebeurt.
Samuël moet zeggen: *Spreek Heer, uw knecht hoort*
Dat leert hij van de priester, want de priesters *weten* het, maar de profeten *overkomt* het.
Samuël overkomt het, hij zal één van de zeer groten worden, de genesis en de exodus voortzetten, de lijn van Abraham en Mozes doorzetten, hij wordt een aartsprofeet, geroepen om te roepen.
Als God roept, dat roept Hij altijd onze naam.
Dat is eigenlijk het allergeconcentreerdste spreken, daarin kan en wordt eigenlijk alles uitgedrukt.
En hoe uitgeblust de kerk ook zijn mag, zij heeft ons geleerd wat het zeggen wil, geroepen te zijn door de Geest, die telkens weer opvlamt, Die tegen ons spreken wil.

God roept ons allen bij onze naam.

Niet altijd zo als toen bij Samuël, en misschien maar één keer zo heel duidelijk: bij onze doop, daar legt de Geest het in ons vast.
Maar geroepen zijn wij, en geroepen worden wij.
Van roeping weet ik niet zoveel, maar wel dit: dat het *mij* aangaat.
Dat *ik* geroepen wordt.
God roept ons allen bij onze naam, en Hij vangt ons als vissen in de wijde zee van ons bestaan.
God riep Samuël.
Dan staat er die prachtige zin: toen kwam de Heer en Hij bleef daar staan en riep: Samuël.
God kwam en bleef staan.
Niet meer een flits van een woord, niet meer zien soms even.
Niet meer enkel flarden van betekenis, niet meer God alleen zien in het voorbijgaan.
De Heer kwam en hij bleef er staan en riep.
Misschien is zo'n blijvende aanwezigheid van God alleen gegeven aan bijzondere mensen met bijzondere taken en opdrachten.
Misschien is het voor de meesten van ons een vooruitzicht op een werkelijkheid die slechts langzaam in ons geboren wordt.
Samuël wordt vanaf dat moment de profeet van God die het volk decennia lang richting zal wijzen.
Dat doet denken aan die andere profeet, vol van de Geest, op wie Gods aanwezigheid blijvend rustte.
De mens die zei: *Komt en volg mij*.
Amen.